

Ilgspējīga attīstība Eiropas Savienībā

**2011. gada uzraudzības ziņojums par ES
ilgtspējīgas attīstības stratēģiju**

KOPSAVILKUMS

Kopsavilkums

Ilgospējīga attīstība ir galvenais Eiropas Savienības mērķis, kas paredz nepārtraukti uzlabot tagadējo un nākamo paaudžu dzīves kvalitāti un labklājību, sasaistot ekonomikas attīstību ar vides aizsardzību un sociālo taisnīgumu.

2006. gada ES ilgtspējīgas attīstības stratēģijā (ES IAS) izklāstīts, kā ES efektīvāk risinās ilgtspējīgas attīstības uzdevumus. Vispārīgais mērķis ir panākt pastāvīgu iedzīvotāju dzīves kvalitātes uzlabošanu, veidojot ilgtspējīgas kopienas, kas efektīvi pārvalda un izmanto resursus, un atrisīt ekonomikas ekoloģisko un sociālo inovāciju potenciālu, nodrošinot uzplaukumu, vides aizsardzību un sociālo kohēziju.

ES IAS vispārējais mērķis ir dzīves kvalitātes uzlabošana

ES IAS neatņemama sastāvdaļa ir progresa noteikšana virzībā uz ilgtspējīgu attīstību, un Eurostat uzdevums ir ik pēc diviem gadiem sagatavot uzraudzības ziņojumu, pamatojoties uz ES ilgtspējīgas attīstības rādītāju kopumu (ES IAR). Eurostat līdz šim ir publicējis trīs uzraudzības ziņojumus, proti, 2005., 2007. un 2009. gadā. Šajā ceturtajā ziņojumā atspoguļots stratēģijas mērķu un galveno uzdevumu īstenošanas pārskats.

Neatņemama stratēģijas sastāvdaļa ir progresa noteikšana, izmantojot rādītājus

IAS ir definēti mērķi, kas paredzēti, lai virzītu Eiropas Savienību ceļā uz ilgtspējīgu attīstību. Ņemot vērā šos mērķus, šajā ziņojumā sniegts kvantitatīvs novērtējums par to, vai ES attīstība notiek pareizajā virzienā un ciktāl šī attīstība atspoguļojas ES IAR.

Šajā ziņojumā vērtēts progress, īstenojot ES IAS mērķus

Vai Eiropas Savienībā notiek virzība uz ilgtspējīgu attīstību?

Šā ziņojuma mērķis nav sniegt pilnīgu novērtējumu par to, vai ES ir ilgtspējīga, jo nav politiskas vai zinātniskas vienprātības par to, kas ir ilgtspēja vai kāds ir daudzu šajā ziņojumā iekļauto rādītāju optimālais līmenis. Tā mērķis drīzāk ir novērtēt progresu, īstenojot ES IAS mērķus, kas paredzēti, lai virzītu Eiropas Savienību ceļā uz ilgtspējīgu attīstību, kas ir skaidri definēta. Ņemot vērā šos mērķus, šajā ziņojumā sniegts salīdzinošs novērtējums par to, vai ES attīstās pareizajā virzienā. Šajā procesā uzmanība vērsta uz “ilgtspējīgu attīstību”, nevis uz “ilgtspēju”¹.

Lai novērtētu, vai panākts progress virzībā uz ilgtspējīgu attīstību, ir lietderīgi salīdzināt šā ziņojuma pamatrādītāju tendenču novērtējuma rezultātus ar 2009. gada ziņojuma attiecīgajiem rādītājiem². Tomēr to aprūstina divi faktori. Pirmkārt, pārskatu aprūstina tas, ka ekonomikas un finanšu krīzes ietekmē kopš 2007. gada attīstībā vērojami traucējumi. Šīs nodaļas nākamajā sadaļā ir aprakstīti daži krīzes seku veidi. Otrkārt, abos ziņojumos izmantotās datu kopas, mērķi un novērtējuma metodoloģijas ir atšķirīgas vairākos aspektos. Lai izlīdzinātu šīs atšķirības, iepriekšējā ziņojuma novērtējumi tika pārskatīti atbilstoši šajā ziņojumā izmantotajām datu kopām un metodoloģijai un atspoguļoti 1. tabulā līdzās sākotnējiem 2009. gada novērtējumiem un šā ziņojuma novērtējumiem.

¹ Ilgtspējīgas attīstības jēdziens ir jānošķir no ilgtspējas jēdziena. Ilgtspēja ir sistēmas īpašība, ciktāl šī sistēma tiek uzturēta konkrētā stāvoklī laika gaitā. Ilgtspējīgas attīstības jēdziens attiecas uz procesu, kurā notiek pārmaiņas vai attīstība. Stratēģijā paredzēts “panākt pastāvīgu dzīves kvalitātes uzlabošanu”, tāpēc uzmanība vērsta uz cilvēku dzīves kvalitātes uzlabošanas procesa noturīguma saglabāšanu. Ilgtspējīga attīstība nenozīmē stabilu līdzsvaru; tā drīzāk ir dinamisks jēdziens, atzīstot, ka sabiedrībai ir raksturīgas pārmaiņas.

² Eurostat “Ilgspējīga attīstība Eiropas Savienībā. 2009. gada uzraudzības ziņojums par ES ilgtspējīgas attīstības stratēģiju”. (*Sustainable development in the European Union: 2009 monitoring report of the EU sustainable development strategy*), Luksemburga, Eiropas Savienības Oficiālo publikāciju birojs, 2009.

1. tabula. 2009. gada un šā izdevuma pamatrādītāju novērtējumu salīdzinājums³

IAR tēma	Pamatrādītājs	2009. gada ziņojums	Pārskatīts 2009. gada novērtējums	Šis ziņojums
Sociāli ekonomiskā attīstība	Reālais IKP uz vienu iedzīvotāju			
Ilgspējīgs patēriņš un ražošana	Resursu produktivitāte			
Sociālā integrācija	Nabadzības risks vai sociālā atstumtība			
Demogrāfiskās pārmaiņas	Gados vecāku darba ņēmēju nodarbinātības rādītājs			
Sabiedrības veselība	Paredzamais mūža ilgums un veselīga mūža ilgums			
Klimata pārmaiņas un energoresursi	Siltumnīcefekta gāzu emisijas			
	Atjaunojamo energoresursu patēriņš			
Ilgspējīgs transports	Energoresursu patēriņš transporta nozarē attiecībā pret IKP			
Dabas resursi	Putnu izplatības un apdzīvotības indekss			
	Zivju resursu saglabāšana			
Globālās partnerattiecības	Oficiālais attīstības atbalsts			
Laba pārvaldība	[Nav pamatrādītāja]	:	:	:

Lai gan tikai diviem no vienpadsmit pamatrādītājiem abos ziņojumos ir vienāds novērtējuma rezultāts (“Paredzamais mūža ilgums” sabiedrības veselības tēmā un “Putnu izplatības un apdzīvotības indekss” dabas resursu tēmā), septiņu rādītāju novērtējums būtu identisks abos ziņojumos, ja pašreizējās datu kopas, mērķi un novērtējuma metodoloģija būtu izmantota 2009. gadā. Papildus jau diviem minētajiem rādītājiem tie ir divi “atsaistes” rādītāji (“Resursu produktivitāte” un “Energoresursu patēriņš transporta nozarē attiecībā pret IKP”), “Nabadzības risks vai sociālā atstumtība”, “Atjaunojamo energoresursu patēriņš” un “Zivju resursu saglabāšana”.

Tādējādi ievērojamas reālas pārmaiņas ir skārušas atlikušos četrus rādītājus. No tiem divi rādītāji ir pasliktinājušies, proti, tas ir “Reālais IKP uz vienu iedzīvotāju” un “Gados vecāku darba ņēmēju nodarbinātības” rādītājs. No otras puses, divi rādītāji ir uzlabojušies, proti, tas ir “Siltumnīcefekta gāzu emisijas” un “Oficiālais attīstības atbalsts”. Kā aprakstīts nākamajā sadaļā, ekonomikas un finanšu krīze ir ietekmējusi vairākas pārmaiņas.

Kopumā iepriekš aprakstītie apstākļi neļauj īsti novērtēt, vai ir panākts progress kopš 2009. gada ziņojuma. Katrā gadījumā, ņemot vērā to, ka gandrīz puse pamatrādītāju attīstās mēreni nelabvēlīgā virzienā, nevar secināt, ka Eiropas Savienībā notiek virzība uz ilgtspējīgu attīstību.

Globālās ekonomikas un finanšu krīzes ietekme

Globālās ekonomikas un finanšu krīzes ietekmē, kas sākās 2007. gada beigās, ES 2008. gadā iestājās recesija⁴. 2011. gada vidū, kad tika pabeigts šis ziņojums, ES joprojām bija vērojama tikai lēna izaugsme. Šiem notikumiem ir bijušas vērā ņemamas sekas, kas skārušas ne tikai ekonomiku, bet arī ietekmējušas daudzus šajā publikācijā atspoguļoto rādītāju aspektus. Šajā sadaļā ir sniegts īss kopsavilkums par tām jomām, kuras krīze skārusi, sākot no 2007. gada līdz pat, iespējams,

³ Paskaidrojums par novērtējuma metodi un laika simbolu nozīmi ir atrodams ievadā.

⁴ Detalizētāku krīzes analīzi skatīt “Ekonomikas krīze Eiropā. Cēloņi, sekas un atbildes pasākumi”. (*European Commission, Economic Crisis in Europe: Causes, Consequences and Responses*), *European Economy*, Nr. 7, 2009.

2010. gadam. Lai gan patlaban vēl nav skaidrs, tomēr dažām sekām, piemēram, mazākām investīcijām, varētu būt ilgtermiņa un noturīgs rezonanses efekts, kuru varēs konstatēt tikai turpmākajos ziņojumos.

Banku sektorā likviditātes problēmu dēļ, kas sākās 2007. gadā, tika izsniegts mazāk kredītu un pazeminājās aktīvu cenas, samazinot patērētāju pieprasījumu (redzams rādītājā “Mājsaimniecību izdevumi”), vairojot “Mājsaimniecību uzkrājumus”, samazinot uzņēmumu un mājsaimniecību “investīcijas”, izraisot starptautiskās tirdzniecības (redzams rādītājā “Imports no attīstības valstīm”) un “Reālā IKP uz vienu uzdzīvotāju” kritumu. Ievērojami pieauga “Vispārējās valdības parāds”. “Nodarbinātība” samazinājās īpaši jaunu cilvēku vidū, turklāt vīriešus tas skāra vairāk nekā sievietes (“Sieviešu nodarbinātība”). Mazāk pieauga “Vecāka gadagājuma iedzīvotāju nodarbinātības līmenis”. Darbaspēka uzkrāšanās un darba laika pārmaiņu dēļ samazinājās “Darba produktivitāte”. No otras puses, pieauga “Izdevumi pētniecībai un attīstībai”, jo vairākas valstis palielināja izdevumus, tiecoties atbalstīt ekonomikas atveseļošanu un ilgtermiņa izaugsmi. Reaģējot uz krītošo pieprasījumu, samazinājās arī rūpnieciskā ražošana, kas redzams, aplūkojot rādītāju “Bīstamu ķīmisku vielu ražošana”.

“Bezdarba” un “Ilgtermiņa bezdarba” kāpumam ir bijusi sociāla ietekme. Lai gan kopumā “Nabadzības risks” ir samazinājies, tas ir pieaudzis 25–49 gadu vecu cilvēku grupā un nedaudz arī 18–24 gadu vecu cilvēku grupā. Pieaugusi arī “Nabadzības intensitāte” un “Pašnāvību skaits”, īpaši vīriešu un vidēja vecuma iedzīvotāju vidū. Samazinājies arī “Neto migrācijas kopējais rādītājs”; iespējams, tā bija reakcija uz grūtībām atrast darbu ES. Analizējot globālās nabadzības apkarošanu, redzams, ka “Finanšu resursi attīstības valstīm” ir sarukuši, jo mazāk resursu piedāvāja nevis oficiālie avoti vai NVO, bet privātie naudas devēji.

Energoresursu pieprasījums (“Energoresursu gala patēriņš”) samazinājās līdz ar IKP. Šis patēriņa samazinājums palīdzēja stabilizēt ES “Enerģētisko atkarību”, pārtraucot ilgtermiņa tendenci, proti, arvien lielāku atkarību. “Siltumnīcefekta gāzu emisijas” un “Piesārņojošās atmosfēriskās emisijas”, kurām jau bija lejupvērsta tendence, samazinājās vēl straujāk.

Kravu pārvadājumi samazinājās straujāk nekā IKP (redzams pēc rādītāja “Kravu pārvadājumi attiecībā pret IKP”). Tomēr, iespējams, ka lēnāka pasažieru pārvadājumu krituma dēļ energoresursu patēriņš transporta nozarē samazinājās mazāk nekā IKP (“Energoresursu patēriņš transporta nozarē attiecībā pret IKP”). Samazinājās “Transporta radītais siltumnīcefekta gāzu emisijas”, savukārt “Transporta radītais slāpekļa oksīdu (NO_x) emisijas” un “Transporta radītais daļiņu emisijas” samazinājās pat straujāk nekā iepriekšējos gados. Samazinājās arī “Ceļu satiksmes negadījumos bojā gājušo” skaits; iespējams, ka tas skaidrojams ar mazāku satiksmi.

Sabiedrības reakciju uz krīzi un tās pārvarēšanu atspoguļo rādītāju “Iedzīvotāju uzticēšanās ES iestādēm” un “Vēlētāju aktivitāte valsts vēlēšanās” kritums.

Progress virzībā uz ilgtspējīgu attīstību Eiropas Savienībā

Vienpadsmit rādītāji no vairāk nekā 100 šajā ziņojumā iekļautajiem rādītājiem ir definēti kā pamatrādītāji. Tie ir rādītāji, ar kuru palīdzību paredzēts sniegt vispārēju priekšstatu par to, vai ES ir progresējusi virzībā uz ilgtspējīgu attīstību, ņemot vērā ES IAS definētos mērķus. Novērtējums par progresu kopš 2000. gada, kas veikts, izmantojot šos rādītājus, liecina par dažādiem rezultātiem.

2. tabula. Pamatrādītāju pārmaiņu novērtējums (ES-27 valstis, no 2000. gada)⁵

IAR tēma	Pamatrādītājs	ES-27 valstu pārmaiņu novērtējums
Sociāli ekonomiskā attīstība	Reālais IKP uz vienu iedzīvotāju	
Ilgspējīgs patēriņš un ražošana	Resursu produktivitāte	
Sociālā integrācija	Nabadzības risks vai sociālā atstumtība (*)	
Demogrāfiskās pārmaiņas	Gados vecāku darba ņēmēju nodarbinātības rādītājs	
Sabiedrības veselība	Paredzamais mūža ilgums un veselīga mūža ilgums (**)	
Klimata pārmaiņas un energoresursi	Siltumnīcefekta gāzu emisijas	
	Atjaunojamo energoresursu patēriņš (***)	
Ilgspējīgs transports	Energoresursu patēriņš transporta nozarē attiecībā pret IKP	
Dabas resursi	Putnu izplatības un apdzīvotības indekss (****)	
	Zivju resursu saglabāšana	
Globālās partnerattiecības	Oficiālais attīstības atbalsts	
Labā pārvaldība	[Nav pamatrādītāja]	:

(*) No 2005. gada.

(**) No 2002. gada.

(***) No 2006. gada.

(****) ES agregāts, pamatojoties uz 19 dalībvalstu datiem.

Viennozīmīgi labvēlīgas pārmaiņas

Nesen notikušās pārmaiņas var uzskatīt par labvēlīgām tēmas “Sociālā integrācija” pamatrādītājam, jo arvien mazāk cilvēku ir **nabadzības vai sociālās atstumtības apdraudēti**. Aptuveni 2 miljoni cilvēku 2008.—2009. gadā tika pasargāti no nabadzības riska vai sociālās atstumtības.

Kā viennozīmīgi labvēlīgas tika novērtētas arī tēmas “Klimata pārmaiņas un enerģija” abu pamatrādītāju pārmaiņas. 2000.—2009. gadā ES **siltumnīcefekta gāzu emisijas** ievērojami samazinājās, liecinot, ka tiks izpildītas gan ES-15 valstu saistības saskaņā ar Kioto protokolu (par 8 % samazinājumu līdz 2008.—2012. gadam), gan ES-27 valstu mērķis līdz 2020. gadam samazināt emisijas par 20 % salīdzinājumā ar 1990. gada līmeni. Dati par otro pamatrādītāju **atjaunojamo energoresursu patēriņš** ir pieejami tikai par 2006.—2008. gadu, jo mainīta metodoloģija. Tomēr, ja izdosies saglabāt pašreizējo pārmaiņu tendenci, kas novērota šajā īsajā periodā, ES visticamāk sasniegs 2020. gada mērķi par 20 % atjaunojamo energoresursu īpatsvaru kopējā galīgajā enerģijas patēriņā.

Mēreni labvēlīgas pārmaiņas

Mēreni labvēlīgas pārmaiņas var novērot saistībā ar “Sociāli ekonomiskās attīstības” un “Sabiedrības veselības” pamatrādītājiem, kā arī vienam no diviem “Dabas resursu” pamatrādītājiem.

2008.—2009. gadā **nabadzības vai sociālās atstumtības apdraudēto skaits ir sarucis par aptuveni 2 milj.**

Tēmas “Klimata pārmaiņas un energoresursi” divu pamatrādītāju 2020. gada mērķi visticamāk tiks sasniegti

Mēreni labvēlīgas rādītāju “Reālais IKP uz vienu

⁵ Paskaidrojums par novērtējuma metodi un laika simbolu nozīmi ir atrodams ievadā.

Attiecībā uz “Sociāli ekonomisko attīstību” pamatrādītājs **reālais IKP uz vienu iedzīvotāju** no 2000. līdz 2010. gadam palielinājās vidēji par 0,9 % gadā, lai gan ekonomikas krīze un sekojošā recesija 2009. gadā bija iemesls tā kritumam gandrīz līdz 2005. gada līmenim. 2010. gadā ES kopumā bija vērojama lēna izaugsme un arī 2011. gada vidū (šā ziņojuma noslēguma posmā) ES ekonomikā joprojām bija maza izaugsme.

*iedzīvotāju”,
“Paredzamais
mūža ilgums” un
“Putnu izplatības
un apdzīvotības
indekss” pārmaiņas*

Attiecībā uz “Sabiedrības veselību” dati par **paredzamo mūža ilgumu** ES liecina par progresu, jo ES iedzīvotāju mūža ilgums palielinās. Paredzams, ka 2008. gadā dzimusi meitene vidēji dzīvos 82,4 gadus, savukārt zēns — 76,4 gadus.

Dati par **putnu izplatību un apdzīvotību** (viens no “Dabas resursu” tēmas pamatrādītājiem) liecina, ka plaši izplatīto putnu indekss ir nedaudz palielinājies, lai gan lauku putnu skaits no 2000. līdz 2008. gadam samazinājās.

Mēreni nelabvēlīgas pārmaiņas

Pieci no ES IAR vienpadsmit pamatrādītājiem liecina par mēreni nelabvēlīgām pārmaiņām, tostarp tie, kuri attiecas uz “Ilgtspējīgu patēriņu un ražošanu”, “Demogrāfiskām pārmaiņām”, “Ilgtspējīgu transportu” un “Globālajām partnerattiecībām”, kā arī vienu no abiem “Dabas resursu” pamatrādītājiem.

*Gandrīz puse
pamatrādītāju liecina
par mēreni
nelabvēlīgām
tendencēm*

“Ilgtspējīga patēriņa un ražošanas” pamatrādītājs liecina par mēreni nelabvēlīgu tendenci 2000.—2007. gadā. Lai gan **resursu produktivitāte** liecina, ka ES ir kļuvusi efektīvāka resursu izmantošanas ziņā, turpināja palielināties arī resursu pieprasījums (un ar to saistītais spiediens uz vidi).

*Resursu produktivitāte
ir palielinājusies, taču
arī materiālu patēriņš
ir pieaudzis*

Attiecībā uz “Demogrāfiskajām pārmaiņām” Eiropas Savienībā **gados vecāku darba ņēmēju nodarbinātības rādītāja** attīstība līdz 2008. gadam atbilda virzībai uz mērķi — 50 % 2010. gadā. Tomēr 2009. un 2010. gadā krīzes ietekmē izaugsme pārtrūka un 2010. gadā nodarbinātības rādītājs, nerasniedzot mērķi, apstājās pie 46 %.

*ES neizpilda mērķi par
50 % gados vecāku
darbnieku
nodarbinātību
2010. gadā*

Attiecībā uz “Resursu produktivitāti” 2000.—2009. gadā mēreni samazinājās **energoresursu patēriņš transporta nozarē uz vienību pret IKP**. Lai gan krīzes dēļ 2009. gadā bija vērojams būtisks kritums, tomēr kopš 2000. gada palielinās energoresursu patēriņš transporta nozarē (mazāk nekā ekonomikas izaugsme). Transporta energoresursu patēriņa atsaiste no ekonomikas attīstības gandrīz nav novērojama.

*Transporta
energoresursu
patēriņa atsaiste no
ekonomikas izaugsmes
gandrīz nav
novērojama*

Attiecībā uz **zivju resursu saglabāšanu** jeb vienu no abiem “Dabas resursu” tēmas pamatrādītājiem kopējā zivju nozveja, pārsniedzot bioloģiski drošu krājumu atjaunošanās nozvejas robežu, 2009. gadā tuvojās 24 %. Lai gan to var uzskatīt par uzlabojumu salīdzinājumā ar 37 % 2000. gadā, kopumā zivju nozveja joprojām pārsniedza ilgtspējīgu izmantošanas līmeni.

*Zivju nozveja
Ziemeļaustrumatlantijā
joprojām pārsniedz
ilgtspējīgas
izmantošanas līmeni*

Attiecībā uz ES starptautiskajām saistībām attīstības valstīm sniegtā ES **oficiālā attīstības atbalsta** īpatsvars nacionālajā kopienākumā (NKI) 2005.—2010. gadā saglabājās gandrīz nemainīgs, proti, 0,4 % no NKI. Tāpēc ES nerasniedza starpposma mērķi — 0,56 % 2010. gadā un nenotiek arī virzība uz 2015. gada mērķi — velīt oficiālajam attīstības atbalstam 0,7 % no NKI. Tomēr jāuzsver, ka daudzi citi “Globālo partnerattiecību” tēmas rādītāji liecina par pozitīvākām tendencēm.

*ES nenotiek virzība uz
2015. gada mērķi —
veltīt 0,7 % no NKI
oficiālajam attīstības
atbalstam*

Viennozīmīgi nelabvēlīgas pārmaiņas

Neviens no pamatrādītājiem neliecina par viennozīmīgi nelabvēlīgām pārmaiņām, tāpēc var pieņemt, ka Eiropas Savienībā ir bijis progress, virzoties uz ilgtspējīgu attīstību. Tomēr, aplūkojot papildu rādītājus atsevišķajās ES IAR kopuma tēmās, redzams, ka joprojām ir virkne nelabvēlīgu pārmaiņu un kopējā aina nav tik pozitīva, kā varētu secināt, aplūkojot pamatrādītājus atsevišķi.

• Nav pamatrādītāja

“Labas pārvaldības” tēmā nav pamatrādītāja, jo uzskata, ka neviens rādītājs nav pietiekami piemērots un politikai atbilstošs, lai sniegtu visaptverošu pārskatu par labas pārvaldības jēdzienu.

Detalizēts galveno pārmaiņu pārskats

Pamatrādītāji nodrošina īsu pārskatu par padarīto ES IAS uzdevumu risināšanā, savukārt, lai iegūtu pilnīgāku un niansētāku priekšstatu, katras jomas progress, izmantojot rādītājus, jāaplūko atsevišķi.

Sociāli ekonomiskā attīstība

Nesenā globālā ekonomikas un finanšu krīze pozitīvi vai negatīvi ietekmēja daudzas sociāli ekonomiskās attīstības tēmas ilgtermiņa tendences. Īstermiņa perspektīvā tendences ir pasliktinājušās īpaši attiecībā uz investīcijām, nodarbinātību un bezdarbu, kā arī attiecībā uz reālo IKP uz vienu iedzīvotāju un darba produktivitāti, pat ja šie pēdējie divi rādītāji atkal liecina, ka atsākušās pozitīvas pārmaiņas. No otras puses, uzlabojumi ir vērojami attiecībā uz pētniecības un izstrādes izdevumiem un enerģijas intensitāti, un nedaudz — mājsaimniecību uzkrājumiem.

3. tabula. Pārmaiņu novērtējums sociāli ekonomiskās attīstības tēmā (ES-27 valstis, no 2000. gada)

1. līmenis	2. līmenis	3. līmenis	
Reālais IKP uz vienu iedzīvotāju	Investīcijas	Ekonomikas attīstība	
		IKP reģionālās atšķirības Mājsaimniecības uzkrājumi	
	Konkurētspēja, inovācijas, un ekoeftivitāte		
	Darba produktivitāte	Nodarbinātība	Pētniecības un izstrādes izdevumi Enerģijas intensitāte
			Sieviešu nodarbinātība Nodarbinātības reģionālās atšķirības Bezdarbs

Pamatrādītājs

2000.—2010. gadā reālais IKP uz vienu iedzīvotāju ES kopumā palielinājās vidēji par 0,9 % gadā, lai gan dalībvalstīs bija vērojamas lielas izaugsmes rādītāja atšķirības. Ekonomikas uzplaukuma periodā no 2003. līdz 2007. gadam izaugsmes rādītāji palielinājās līdz 2,7 %, un vairākās Austrumeiropas valstīs izaugsme bija pat daudz lielāka. Tomēr 2008. gadā, reaģējot uz ekonomikas krīzi, IKP izaugsme uz vienu iedzīvotāju apstājās un 2009. gadā ievērojami samazinājās — par -4,6 %. Vissmagāk no krīzes cieta visstraujāk augošās Austrumeiropas dalībvalstis. ES kopumā un vairākumā dalībvalstu 2010. gadā bija vērojama lēna izaugsme, savukārt Īrijā, Grieķijā, Spānijā un Rumānijā novēroja negatīvu izaugsmi.

Straujas izaugsmes periodu pārtrauca finanšu krīze

2010. gadā lēna izaugsme

Ekonomikas attīstība

2000.—2009. gadā investīcijas procentos pret IKP atbilda ekonomikas ciklam (īpaši uzņēmējdarbības investīciju dēļ). Pēc augstākā punkta (21,7 %) 2007. gadā tās 2008. un 2009. gadā nokrita līdz 19,4 %, ko galvenokārt noteica investīciju kritums uzņēmējdarbības sektorā, reaģējot uz ekonomikas krīzi.

Saglabājās diezgan stabilas investīcijas, kas izteiktas kā procentuālā daļa no IKP

Reģionālās IKP atšķirības ES 2000.—2007. gadā saruka no 35,5 % līdz 32,7 %. Līdz ar reģionālo nodarbinātības atšķirību izlīdzināšanos tas nozīmē, ka notiek arvien lielāka ES reģionu konverģence. Reģionālās IKP atšķirības valstīs joprojām ir lielas, īpaši Austrumeiropas dalībvalstīs, jo nevienmērīgā labklājības sadalījuma iemesls bija straujā pāreja uz tirgus ekonomiku.

Samazinājās ekonomiskās aktivitātes reģionālās atšķirības

2000.—2010. gadā mājsaimniecību uzkrājumi kā izmantojamā ienākuma daļa ES pastāvīgi samazinājās, tomēr tie nedaudz palielinājās 2008. gadā un ievērojami pieauga 2009. gadā, reaģējot uz finanšu krīzi. 2010. gadā mājsaimniecību uzkrājumi atkal saruka gandrīz līdz 2004. gada līmenim. Dalībvalstīs saglabājās ievērojamas atšķirības.

Reaģējot uz ekonomikas krīzi, uzkrājumiem bija raksturīga augšupejoša tendence

Inovācijas, konkurētspēja un ecoefektivitāte

Darba produktivitāte 2000.—2010. gadā ES pieauga vidēji par 1,1 % gadā. Lai gan, lielākoties pateicoties Austrumeiropas dalībvalstīm, kas mēģināja panākt pārējās dalībvalstis, tā vairākus gadus palielinājās pat par 1,7 % vai 1,8 % gadā, 2008. gadā tā sāka pazemināties un 2009. gadā samazinājās par 1,2 %. 2010. gadā darba produktivitāte palielinājās par 1,6 %.

Krīzes dēļ samazinājās darba produktivitāte

2000.—2009. gadā ES kopumā saglabājās diezgan stabils pētniecības un izstrādes izdevumu īpatsvars IKP, proti, aptuveni 1,8 līdz 1,9 %. 2008. un 2009. gadā pētniecības un izstrādes izdevumu rādītājs nedaudz uzlabojās.

Pētniecības un izstrādes izdevumi neatbilst mērķim Pilnīga energoresursu patēriņa atsaiste no ekonomikas izaugsmes

ES enerģijas intensitāte 2000.—2009. gadā pastāvīgi samazinājās (dažos gados pat par 2,5 %), tādējādi iekšzemes bruto energoresursu patēriņš pilnībā bija atsaistīts no IKP pieauguma.

Nodarbinātība

Nodarbinātība ES palielinājās no 66,6 % 2000. gadā līdz 70,4 % 2008. gadā, tomēr 2010. gadā tā saruka līdz 68,6 %. Visvairāk cieta vīrieši, jauni cilvēki un personas ar zemāku izglītības līmeni.

Ekonomikas krīze neļauj sasniegt mērķi par 75 % nodarbinātību

2000.—2010. gadā sieviešu nodarbinātība pastāvīgi palielinājās no 57,3 % līdz 62,1 %, šādi mazinot plaisu starp dzimumiem. Tomēr dalībvalstīs saglabājās ievērojamas atšķirības.

Mazākas atšķirības starp dzimumiem attiecībā uz nodarbinātību un bezdarbu

Nodarbinātības rādītāja reģionālās atšķirības samazinājās no 13,0 % 2000. gadā līdz 11,8 % 2009. gadā. Uzlabojums panākts, jo pakāpeniski arvien stabilāka vieta reģionu ekonomikā ir sievietēm.

Vidēji 2000.—2010. gadā bezdarbs ES palielinājās. Lai gan pēc ekonomikas augšupejas 2003.—2007. gadā tas saruka līdz zemam līmenim, 2009. gadā, reaģējot uz ekonomikas krīzi, bezdarbs palielinājās, savukārt 2010. gadā stabilizējās augstākā līmenī nekā 2000. gadā.

Panākumus bezdarba apkarošanā negatīvi ietekmēja

Ilgtspējīgs patēriņš un ražošana

Patēriņa un ražošanas modeļu pārmaiņas kopš 2000. gada liecina par dažām ļoti nelabvēlīgām un arī dažām ļoti labvēlīgām tendencēm. No vienas puses, materiālu un elektroenerģijas patēriņš, kā arī bīstamu atkritumu radīšana joprojām palielinās (gan absolūtā izteiksmē, gan rēķinot uz vienu iedzīvotāju). No otras puses, galīgais energoresursu patēriņš un Eiropas Savienībā radīto neminerālu atkritumu daudzums ir samazinājies, savukārt palielinājies pārstrādāto un kompostēto atkritumu īpatsvars. Turklāt ir ievērojami samazinājušās nozīmīgāko gaisa piesārņotāju emisijas un vērojams progress saistībā ar korporatīvās sociālās atbildības ekoloģisko dimensiju ražošanas modeļos un videi labvēlīgāku lauksaimniecības praksi.

4. tabula. Pārmaiņu novērtējums ilgtspējīga patēriņa un ražošanas tēmā (ES-27 valstis, no 2000. gada)

1. līmenis	2. līmenis	3. līmenis
 Resursu produktivitāte	Resursu izmantošana un atkritumi	
	 Neminerālu atkritumi (*)	 Dabas resursu tiešais patēriņš Bīstamie atkritumi (*) Pārstrādāti un kompostēti sadzīves atkritumi Atmosfēriskās emisijas
	Patēriņa modeļi	
	 Mājsaimniecību elektroenerģijas patēriņš	: Cilvēku skaits mājsaimniecībās : Mājsaimniecības izdevumi Energoresursu gala patēriņš Vieglo automobiļu skaits
Ražošanas modeļi		
 Vides pārvaldības sistēmas (**)	 Ekomarkējums : Platība, uz kuru attiecas agrovides saistības Bioloģiskā lauksaimniecība (***) Mājlopu blīvuma indekss (**)	

(*) No 2004. gada.

(**) No 2003. gada.

(***) No 2005. gada.

Pamatrādītājs

2000.—2007. gadā resursu produktivitātes pārmaiņas (ko mēra kā IKP un dabas resursu tiešā patēriņa attiecību) ir bijušas mēreni nelabvēlīgas. Lai gan resursu produktivitātes pieaugums 2000.—2007. gadā liecina, ka ES ir kļuvusi efektīvāka resursu izmantošanas ziņā (IKP palielinājās ātrāk nekā dabas resursu tiešais patēriņš), turpināja palielināties resursu pieprasījums (un ar to saistītais spiediens uz vidi). Tāpēc resursu izmantošanas atsaiste no ekonomikas izaugsmes bija tikai relatīva.

Tikai relatīva resursu izmantošanas atsaiste no ekonomikas izaugsmes

Resursu izmantošana un atkritumi

Dabas resursu tiešais patēriņš 2000.—2007. gadā mēreni pieauga absolūtā izteiksmē un rēķinot uz vienu iedzīvotāju. To noteica tiešās iekšzemes ieguves un importa kāpums, ko izraisīja augošais pieprasījums pēc minerāliem.

Turpina augt resursu patēriņš

Atkritumu radīšanā ir vērojamas gan labvēlīgas, gan nelabvēlīgas tendences. No vienas puses, 2004.—2008. gadā ES samazinājās neminerālu atkritumu radīšana un sadzīves atkritumu apstrādē 2000.—2009. gadā arvien vairāk izmantoja

Atkritumu pārstrāde uzlabojas, lai gan radīts vairāk

otreizēju pārstrādi un kompostēšanu. No otras puses, 2004.—2008. gadā ievērojami palielinājās bīstamo atkritumu radīšana.

*Mazāk
atmosfērisko
emisiju*

2000.—2008. gadā būtiski samazinājās cilvēku radītās sēra oksīdu, slāpekļa oksīdu, gaistošo organisko savienojumu, izņemot metānu, un amonjaka emisijas atmosfērā.

Patēriņa modeļi

ES mājsaimniecību izdevumi 2000.—2007. gadā pastāvīgi palielinājās, tomēr ekonomikas krīzes ietekmē 2008. un 2009. gadā tie nedaudz saruka. Vienlaikus samazinājās cilvēku skaits mājsaimniecībā, kas liecina par pastāvīgu tendenci, proti, veidojas vairāk mazāku mājsaimniecību.

*Vairāk mazāku
mājsaimniecību
ar lielākiem
izdevumiem*

Mājsaimniecību elektroenerģijas patēriņš 2000.—2009. gadā ievērojami palielinājās, tomēr galīgais energoresursu patēriņš nedaudz samazinājās (galvenokārt ekonomikas krīzes ietekmē).

*Galīgais enerģijas
patēriņš
2009. gadā
samazinājās*

2000.—2009. gadā joprojām palielinājās vieglo automobiļu skaits uz 1000 iedzīvotājiem, tomēr šis kāpums bija lēnāks nekā 1990.—2000. gadā.

*Arvien vairāk
automobiļu uz
ceļiem*

Ražošanas modeļi

Eiropas uzņēmumi brīvprātīgi arvien vairāk savā darbībā iekļauj sociālus un vides aspektus un mijiedarbību ar ieinteresētajām personām, proti, koncepciju, ko pazīst kā korporatīvo sociālo atbildību. 2003.—2010. gadā ievērojami palielinājās tādu organizāciju skaits, kuras bija ieviesušas sertificētu vides pārvaldības sistēmu atbilstoši “vides pārvaldības un audita shēmai”. Turklāt 2000.—2010. gadā ievērojami palielinājās ES ekomarkējuma licenču skaits, tomēr saglabājās mazas ar šiem produktiem saistītās tirgus daļas.

*Palielinājies
ekomarkējuma
licenču un
organizāciju
skaits ar
sertificētu vides
pārvaldības
sistēmu*

Attiecībā uz ilgtspējīgu lauksaimniecisko ražošanu Eiropas Savienībā līdz 2009. gadam kopējā izmantotajā lauksaimniecības platībā jūtami palielinājās tādas lauksaimniecības platības īpatsvars, uz ko attiecās agrovīdēs saistības, un bioloģiskās lauksaimniecības īpatsvars. Turklāt 2003.—2007. gadā ievērojami saruka mājlopu vienību skaits uz hektāru; tā uzskatāma par pozitīvu pārmaiņu.

*Lauksaimnieciskās
intensifikācijas
samazināšanās
pazīmes*

Sociālā integrācija

Sociālās integrācijas tēmā novērotās tendences kopš 2000. gada kopumā ir iepriecinošas, īpaši nabadzības apkarošanas ziņā. Bija vērojamas viennozīmīgi labvēlīgas pārmaiņas attiecībā uz vispārējo nabadzības risku vai sociālo atstumtību. Tas jo īpaši redzams, ņemot vērā to cilvēku skaitu, kurus apdraud ievērojama materiālā nenodrošinātība, un to cilvēku skaitu, kuri dzīvo mājsaimniecībās ar ļoti mazu darba intensitāti. Bija vērojamas arī viennozīmīgi labvēlīgas pārmaiņas, samazinot to pieaugušo skaitu, kuriem ir zems izglītības līmenis, un samazinot atšķirību starp vīriešu un sieviešu algām (atšķirība starp vīriešu un sieviešu darba samaksu). Turklāt ir bijušas mēreni labvēlīgas pārmaiņas attiecībā uz monetārās nabadzības risku, nabadzības intensitāti, ienākumu nevienlīdzību un ilgtermiņa bezdarbu. Tomēr bija vērojamas arī dažas nelabvēlīgas pārmaiņas. Ir palielinājies nabadzīgu strādājošo īpatsvars, samazinājusies dalība mūžizglītībā, un līdz ar to nav sasniegts 2010. gada mērķis, turklāt jāpanāk progress, samazinot skolas pametušo jauniešu īpatsvaru un uzlabojot skolēnu nepietiekamo lasīšanas prasmi.

5. tabula. Pārmaiņu novērtējums sociālās integrācijas tēmā (ES-27 valstis, no 2000. gada)

1. līmenis	2. līmenis	3. līmenis
 Nabadzības risks vai sociālā atstumtība (*)	Monetārā nabadzība un dzīves apstākļi	
	 Nabadzības risks pēc sociālu pabalstu saņemšanas (*)	 Nabadzības intensitāte (*)
	 Ievērojama materiālā nenodrošinātība (*)	 Ienākumu nevienlīdzība (*)
	Piekļuve darba tirgum	
 Mājsaimniecības, kurās ir ļoti maza darba intensitāte (*)	 Strādājošo nabadzības risks (*) Ilgstošie bezdarbnieki Atšķirība starp vīriešu un sieviešu darba samaksu (**)	
Izglītība		 Pieaugušie ar zemu izglītības līmeni Mūžizglītība (***) Nepietiekama skolēnu lasīšanas prasme
 Jaunieši, kas priekšlaicīgi pametuši skolu (***)		

(*) No 2005. gada.

(**) No 2006. gada.

(***) No 2003. gada.

Pamatrādītājs

Aptuveni 2 milj. cilvēku 2008.—2009. gadā tika pasargāti no nabadzības riska vai sociālās atstumtības. Galvenokārt to panāca, samazinot to cilvēku skaitu, kuri dzīvo ievērojamas materiālās nenodrošinātības apstākļos.

2008.—2009. gadā nabadzības vai sociālās atstumtības apdraudēto skaitis ir sarucis par aptuveni 2 milj.

Monetārā nabadzība un dzīves apstākļi

To cilvēku īpatsvars, kurus apdraud nabadzības risks pēc sociālu pabalstu saņemšanas, kopš 2005. gada tikai nedaudz samazinājies, taču to cilvēku skaits, kuri dzīvo ievērojamas materiālās nenodrošinātības apstākļos, ir būtiski sarucis, un šī labvēlīgā tendence vērojama lielākajā daļā dalībvalstu. Plaša starp nabadzīgo ienākumiem un nabadzības sliekšni (nabadzības intensitāte) ir nedaudz sarukusi un arī ienākumu nevienlīdzība ir nedaudz samazinājusies.

Neliels to cilvēku īpatsvara samazinājums, kurus apdraud nabadzības risks. Mazāka materiālā nenodrošinātība

Piekļuve darba tirgum

ES kopumā un vairākumā dalībvalstu 2005.—2009. gadā samazinājās to cilvēku īpatsvars, kuri dzīvo mājsaimniecībās ar ļoti mazu darba intensitāti. Lai gan ilgstošo bezdarbnieku īpatsvars kopš 2000. gada ir nedaudz sarucis, 2005.—2009. gadā ir palielinājies strādājošo nabadzības risks. Atšķirības starp vīriešu un sieviešu algām 2006.—2009. gadā ievērojami samazinājās, tomēr ne visās dalībvalstīs.

Nedaudz mazāk ilgstošo bezdarbnieku, taču vairāk nabadzīgu strādājošo

Izglītība

Priekšlaicīgi skolu pametušo jauniešu īpatsvars ES ir samazinājies, tomēr ir jāpanāk vēl labāki rezultāti, lai sasniegtu 2020. gada mērķi. Kopš 2003. gada arvien vairāk cilvēku piedalās mūžizglītībā, taču 2010. gada mērķis nav sasniegts.

Dažādas labvēlīgas tendences, tomēr

Pastāvīgi samazinājās pieaugušo ar zemu izglītības līmeni īpatsvars un negatīvā tendence saistībā ar skolēnu nepietiekamo lasīšanas prasmi, kas iepriekš pasliktinājās, kopš 2009. gada ir mainījusies, tomēr pārmaiņas nav pietiekamas, lai sasniegtu 2010. gada mērķi.

2010. gada mūžizglītības mērķis nav sasniegts

Demogrāfiskās pārmaiņas

Demogrāfiskie rādītāji par paredzamo mūža ilgumu un dzimstību, kā arī rādītāji, kas atspoguļo ienākumu atbilstību vecumā, liecināja par pozitīvu attīstību. Tomēr, lai gan ir panākts ievērojams progress, 2010. gada vecāka gadagājuma iedzīvotāju nodarbinātības mērķis nav sasniegts. Turklāt valsts finanšu ilgtspējas uzraudzības rādītāju attīstība nav bijusi labvēlīga. Piemēram, vispārējās valdības parāds ES palielinājās vidēji no 62,3 % 2008. gadā līdz 80 % 2010. gadā, un tika panākts tikai neliels progress, palielinot vidējo pensionēšanās vecumu.

6. tabula. Pārmaiņu novērtējums demogrāfisko pārmaiņu tēmā (ES-27 valstis, no 2000. gada)

1. līmenis	2. līmenis	3. līmenis
 Vecāka gadagājuma iedzīvotāju nodarbinātības līmenis	 Paredzamais mūža ilgums 65 gadu vecumā (vīrieši) (*) Paredzamais mūža ilgums 65 gadu vecumā (sievietes) (*)	Demogrāfija Summārais dzimstības koeficients (*) : Migrācija : Vecāka gadagājuma iedzīvotāju attiecība pret darbspējas vecuma iedzīvotājiem
	Vecāku cilvēku ienākumu atbilstība	
	 Iedzīvotāju 65 un vairāk gadu vecumā ienākumu attiecība pret to ienākumiem pirms pensionēšanās (**) Valsts finanšu ilgtspēja	 Nabadzības risks iedzīvotājiem, kuriem ir vairāk par 65 gadiem (**) Pensionēšanās vecums (***) : Izdevumi vecāka gadagājuma iedzīvotāju aprūpei : Sabiedrības novecošanas ietekme uz valsts izdevumiem
	 Vispārējās valdības parāds	

(*) No 2002. gada.
 (**) No 2005. gada.
 (***) No 2001. gada.

Pamatrādītājs

2010. gadā netika sasniegts mērķis par 50 % vecāka gadagājuma iedzīvotāju nodarbinātību. Tomēr visā periodā arvien vairāk vecāka gadagājuma iedzīvotāju iesaistījās darba tirgū, un tas palīdzēs samazināt pieprasījumu pēc izdevumiem pensijām.

Lai gan 2010. gada mērķis nav sasniegts, tomēr ir nodarbināts lielāks skaits vecāka gadagājuma iedzīvotāju

Demogrāfija

2002.—2008. gadā palielinājās gan vīriešu, gan sieviešu paredzamā mūža ilgums 65 gadu vecumā. Iedzīvotāju atjaunošanās līmenis nedaudz palielinājās, tomēr tas bija zemāks par nomaņas līmeni un, aplūkojot līdz ar lielāku paredzamo mūža

Aktīvo iedzīvotāju attiecība pret neaktīvajiem

ilgumu, liecina, ka darbības vecuma iedzīvotāju skaits turpina samazināties attiecībā pret tādu iedzīvotāju skaitu, kuri pensionējušies.

turpinās samazināties, radot iespējamās sekas attiecībā uz valsts finanšu ilgtspēju

Imigrācija ES pārsniedz emigrāciju, tomēr 2007.—2009. gadā tā ir ievērojami samazinājusies. Vecāku cilvēku attiecība pret iedzīvotājiem darbības vecumā 2000.—2010. gadā palielinājās no 23,2 % līdz 25,9%. Prognozes liecina, ka tendence turpināsies un 2060. gadā uz katrām 100 cilvēkiem darbības vecumā būs vairāk nekā 50 cilvēku 65 un vairāk gadu vecumā. Arvien lielāks vecu cilvēku īpatsvars un agra pensionēšanās radīs spiedienu uz valsts finansēm, kas būs atkarīgs no valsts garantēto pensiju finansēšanas līmeņa.

Vecāka gadagājuma iedzīvotāju ienākumu atbilstība

65 līdz 74 gadus vecu cilvēku pensiju ienākumu līmenis, salīdzinot ar 50 līdz 59 gadus vecu cilvēku nopelnīto ienākumu līmeni, 2005.—2009. gadā saglabājās nemainīgs — 51 % apmērā. Par 65 gadiem vecāku cilvēku nabadzības risks 2000.—2009. gadā samazinājās, kā tas notika arī 90. gadu vidū.

Saglabājās atbilstošs vidējais pensijas līmenis un vecus cilvēkus mazāk apdraudēja nabadzības risks

Valsts finanšu ilgtspēja

Vispārējās valdības parāds 2000.—2007. gadā tika veiksmīgi samazināts un 2007. gadā tas bija pat mazāks par ES references vērtību 60 %. Tomēr pēc 2007. gada, sākoties finanšu krīzei, vispārējās valdības parāds palielinājās, sasniedzot pat lielāku apmēru nekā 90. gadu vidū, proti, 80 % 2010. gadā.

Pašreizējā finanšu krīze rada ļoti lielu spiedienu uz valsts finanšu ilgtspēju

Lai gan palielinājās vecāku cilvēku nodarbinātība (skatīt pamatrādītāju), palēninājās vidējā pensionēšanās vecuma pieauguma temps, liecinot, ka ir neiespējami sasniegt 2002. gada Barselonas Eiropadomē noteikto mērķi. Pēc tam, kad 2000.—2005. gadā bija palielinājušies izdevumi par vecāka gadagājuma cilvēku aprūpi attiecībā pret IKP, 2005.—2007. gadā tie samazinājās, pirms 2008. gadā notika izlīdzināšanās labākā līmenī, kas bija tuvs 2000. gada līmenim.

Gan sabiedrības novecošana, gan sociālās aizsardzības sistēmu struktūra dalībvalstīs rada spiedienu uz valsts finanšu ilgtspēju. Prognozētās ienākuma aizstājkoeficienta un valsts pensiju izdevumu pārmaiņas norāda uz sabiedrības novecošanas potenciālo ietekmi.

Sabiedrības veselība

Pārmaiņas sabiedrības veselības tēmā kopš 2000. gada kopumā liecina par pozitīvu situāciju. Saskaņā ar pamatrādītāju kopumā cilvēki dzīvo ilgāk. Uzlabojumi redzami, aplūkojot rādītājus ar tendenci samazināties, proti, tas ir nāves gadījumu skaits hronisku slimību dēļ, bīstamu ķīmisku vielu ražošanas dēļ, pašnāvību skaits, trokšņa ietekme un nopietnu nelaimes gadījumu darbā skaits. No otras puses, ne visi izjūt uzlabojumus un joprojām ir vērojama liela nevienlīdzība veselības pakalpojumu saņemšanā un piekļuvē veselības aprūpei. Turklāt aizvien vēl jārisina lieli uzdevumi saistībā ar vides faktoru ietekmi uz veselību. Kopš 2000. gada cilvēki ES vairāk pakļauti ozona un daļiņu iedarbībai.

7. tabula. Pārmaiņu novērtējums sabiedrības veselības tēmā (ES-27 valstis, no 2000. gada)

1. līmenis	2. līmenis	3. līmenis
 <p>Paredzamais mūža ilgums un veselīga mūža ilgums (*)</p>	Veselība un nevienlīdzība veselības pakalpojumu saņemšanā	
	 <p>Mirstība hronisku slimību dēļ</p>	 <p>Pašnāvības : Neapmierinātas vajadzības veselības aprūpē</p>
Veselību ietekmējoši faktori		
	 <p>Bīstamu ķīmisku vielu ražošana (**)</p>	 <p>Gaisa piesārņojuma iedarbība (daļiņas)</p> <p>Gaisa piesārņojuma iedarbība (ozons)</p> <p>Trokšņa ietekme (***)</p> <p>Nopietni nelaimes gadījumi darbā</p>

(*) No 2002. gada, balstoties tikai uz paredzamo mūža ilgumu.

(**) No 2002. gada.

(***) No 2005. gada.

Pamatrādītājs

Paredzamā mūža ilguma palielināšanās liecina, ka ir gūti labi rezultāti, veicinot ES pilsoņu veselīgāku un ilgāku mūžu. 2002.—2008. gadā paredzamais vīriešu un sieviešu mūža ilgums ir attiecīgi pieaudzis par 4 un 3 mēnešiem gadā. Redzams, ka vīrieši panāk sievietes paredzamā mūža ilguma ziņā.

Cilvēki ES dzīvo ilgāk, turklāt samazinās vīriešu un sieviešu mūža ilguma atšķirības

Veselība un nevienlīdzība veselības pakalpojumu saņemšanā

Veselības uzlabošanas atspoguļo vairāki rādītāji. 2000.—2008. gadā par 2 % gadā samazinājās tādu cilvēku mirstība hronisku slimību dēļ (galvenais priekšlaicīgas nāves iemesls ES), kuru vecums bija mazāks par 65 gadiem. 2000.—2008. gadā novērota arī garīgās veselības uzlabošanās, un to apliecina pašnāvību skaita samazināšanās. Kopējais ES valstu pašnāvību rādītājs samazinājās vidēji par 1,9 % gadā jauniešu vidū un par 3,6 % to cilvēku grupā, kuri bija vecāki par 85 gadiem. Izņēmums ir vidēja vecuma cilvēku grupa, kurā pašnāvību skaita palielināšanās, kas sākās 2007. gadā, bija saistīta ar finanšu krīzes izraisītu bezdarbu un parādsaistībām.

Mazāk cilvēku mirst hronisku slimību vai pašnāvību dēļ. Tomēr finanšu krīze prasa savu "nodevu" vidēja vecuma cilvēku grupā

2005.—2009. gadā to cilvēku īpatsvars, kuri informēja par neapmierinātām veselības aprūpes vajadzībām, saruka visās ienākuma grupās. Tomēr pašu nabadzīgāko cilvēku īpatsvars, kas informēja par neapmierinātām veselības aprūpes vajadzībām, joprojām ir astoņas reizes lielāks par to cilvēku īpatsvaru, kuri pieder bagātāko iedzīvotāju grupai.

Lai gan ir uzlabojumi, medicīniskās ārstēšanas izmaksas joprojām ir šķērslis nabadzīgākajiem cilvēkiem

Veselību ietekmējoši faktori

Bīstamu ķīmisku vielu ražošana ES 2002.—2009. gadā saruka vidēji par 1,8 % gadā. Tomēr nav mainījies to īpatsvars kopējā ķīmiskajā produkcijā un nav mainījies ļoti toksisku ķīmisku vielu īpatsvars.

Lai gan mazāk ražo bīstamas ķīmiskās vielas, nenotiek pāreja uz vielām, kuras nav tik ļoti toksiskas

2000.—2008. gadā gaisa piesārņojuma (daļiņu) iedarbība uz pilsētu iedzīvotājiem samazinājās par 0,4 % gadā, tomēr tas neatbilda 2010. gada mērķim, savukārt ozona iedarbība palielinājās par 2,8 % gadā. Turklāt nav iespējams noteikt nepārprotamas tendences, jo šie rādītāji gandrīz katru gadu mainās un gaisa

Pilsētās faktiski

koncentrācijas pārmaiņas bieži ir dabas apstākļu izraisītas vai ar to saistītas, piemēram, meža ugunsgrēki un ekstremāli klimata apstākļi.

*nav
samazinājusies
gaisa
piesārņojuma
iedarbība*

To iedzīvotāju īpatsvars ES, kuri apgalvo, ka cieš no pārmērīga trokšņa, 2005.—2009. gadā samazinājās vidēji par 1,5 %, šādi liecinot par labvēlīgu attīstību.

*Mazāk cilvēku
pakļauti trokšņa
iedarbībai un
samazinājies
nopietnu nelaimes
gadījumu darbā
skaits*

ES ir gūti labi rezultāti, uzlabojot veselību un drošību darbā; šie uzlabojumi atbilst 2007.—2012. gada mērķim — par 25 % samazināt nopietnus nelaimes gadījumus darbā.

Klimata pārmaiņas un energoresursi

Kopš 2000. gada vairākums rādītāju klimata pārmaiņu un energoresursu tēmā attīstījās diezgan labi, īpaši desmitgades otrajā pusē, savukārt tikai nedaudzi rādītāji joprojām liecināja par nelabvēlīgu attīstību. Lai gan, aplūkojot dažus rādītājus, jau redzama virzība uz ekonomiku, kurā ir mazas oglekļa emisijas, ES ekonomika joprojām patērē daudz energoresursu un rada lielas oglekļa emisijas, un lielākā daļa rādītāju šajā tēmā ir cieši saistīta ar ekonomikas attīstību. Tāpēc gaidāms, ka ekonomikas krīze būs ievērojami ietekmējusi šajā nodaļā iztīrītos jautājumus. Kopumā tendenču maiņa 2008.—2009. gadā nav pamatotu strukturālu pārmaiņu rezultāts, bet gan drīzāk pagaidu parādība, kas apstādinājusi ilgtermiņa tendenču attīstību.

2000.—2009. gadā samazinājās ES-27 valstu siltumnīcefekta gāzu emisijas, un tas, iespējams, ir pietiekami, lai līdz 2020. gadam sasniegtu mērķi par 20 % samazinājumu. Arī ES-15 valstīs vērojams progress, īstenojot kopīgo Kioto protokola mērķi — 2008.—2012. gada saistību periodā samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas par 8 %, salīdzinot ar 1990. gada līmeni. Līdzīgi ES notiek virzība uz mērķi — līdz 2020. gadam panākt, lai atjaunojamo energoresursu īpatsvars kopējā galīgajā enerģijas patēriņā būtu 20 %.

Pozitīvu attīstību var novērot arī attiecībā uz energoresursu patēriņa izraisīto siltumnīcefekta gāzu intensitāti, kā arī atjaunojamo energoresursu patēriņu transporta nozarē un koģenerāciju. Turpretī 2010. gadam nosprausto mērķi — panākt, lai atjaunojamo energoresursu īpatsvars elektroenerģijas ražošanā palielinātos līdz 21 % — visticamāk nevarēs sasniegt, lai gan 2000.—2009. gadā to īpatsvars ir pieaudzis. Kopš 2000. gada ir ievērojami pieaugusi ES atkarība no energoresursu importa⁶, proti, enerģijas patēriņš 54 % apmērā tiek nodrošināts ar energoresursiem, ko importē no valstīm, kas atrodas ārpus ES. Netiešā energoresursu nodokļa likme kopš 2000. gada ir samazinājusies; tas neatbilst ES mērķim, proti, pārejai no nodokļa uzlikšanas darbaspēkam uz nodokļa uzlikšanu energoresursu patēriņam.

⁶ Energoresursu importā neieskaita degvielu, kas nepieciešama kodolenerģijas ražošanā.

8. tabula. Pārmaiņu novērtējums klimata pārmaiņu un energoresursu tēmā (ES-27 valstis, no 2000. gada)

1. līmenis	2. līmenis	3. līmenis
 Siltumnīcefekta gāzu emisijas Atjaunojamo energoresursu patēriņš (*)	: Siltumnīcefekta gāzes emisijas nozaru dalījumā Enerģētiskā atkarība	Klimata pārmaiņas Energoresursu patēriņa izraisītā siltumnīcefekta gāzu intensitāte : Vidējā globālā virsmas temperatūra
		Energoresursi Bruto iekšzemes energoresursu patēriņš Elektroenerģijas ražošana no atjaunojamiem energoresursiem Atjaunojamo energoresursu patēriņš transportā* Koģenerācija (**) Netiešā energoresursu nodokļa likme

(*) No 2006. gada.

(**) No 2004. gada.

Pamatrādītāji

ES-27 valstīs 2009. gadā siltumnīcefekta gāzu emisijas bija par 17,4 % mazākas nekā 1990. gadā. Tas liecina, ka varētu sasniegt mērķi par siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanu par 20 % līdz 2020. gadam. Turklāt 2009. gadā ES-15 valstu siltumnīcefekta gāzu emisijas bija par 12,7 % mazākas, salīdzinot ar Kioto bāzes gada vērtību. Visticamāk ES-15 valstis pārsniegs kopīgās saistības saskaņā ar Kioto protokolu par siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanu par 8 % 2008.—2012. gadā.

Metodoloģijas pārmaiņu dēļ dati par otro pamatrādītāju “Atjaunojamo energoresursu patēriņš” ir pieejami tikai par 2006.—2008. gadu. Ja izdosies saglabāt pašreizējo pārmaiņu tendenci, kas novērota šajā īsajā periodā, ES visticamāk sasniegs 2020. gada mērķi par 20 % atjaunojamo energoresursu īpatsvaru kopējā galīgajā enerģijas patēriņā.

Klimata pārmaiņas

1990.—2009. gadā ar dažiem izņēmumiem diezgan maz mainījies kopējo siltumnīcefekta gāzu emisiju īpatsvars (izņemot starptautiskas tilpnes un zemes izmantošanu, zemes izmantošanas pārmaiņas un mežus) no katras galveno avotu kategorijas ES-27 valstīs. Galvenās pārmaiņas bija apstrādes rūpniecības un būvniecības emisiju kritums (no 14,8 % līdz 11,5 %) un rūpniecības procesos radīto emisiju kritums (no 8,3 % līdz 7 %), kā arī visnozīmīgāk — transporta radīto emisiju kāpums no 13,8 % līdz 20,2 %. Citu kategoriju emitētā daudzuma pārmaiņas ir bijušas mazas.

Energoresursu patēriņa izraisītā siltumnīcefekta gāzu intensitāte 2000.—2009. gadā mēreni samazinājās, tomēr tas notika lēnāk nekā 90. gados. Samazinājumu galvenokārt panāca, izmantojot degvielas, kuras rada mazāk oglekļa.

ES-27 valstīs notiek virzība uz 2020. gada mērķi par siltumnīcefekta gāzu emisijām, un ES-15 valstu saistības saskaņā ar Kioto protokolu visticamāk tiks izpildītas ES notiek virzība uz mērķi par atjaunojamo energoresursu īpatsvaru enerģijas patēriņā

Lai gan apstrādes rūpniecības, būvniecības un rūpniecības procesos radīto emisiju īpatsvars ir mazinājies, transporta radīto emisiju īpatsvars ir palielinājies

2001.—2010. gada desmitgade ir

Vidējā globālā virsmas temperatūra 2001.—2010. gadā bija 0,46 °C virs 1961.—1990. gadā reģistrētās vidējās temperatūras, un šādi šī desmitgade bija siltākā, kopš sāka apkopot informāciju par temperatūras pārmaiņām. Tas atbilst temperatūras pārmaiņu tendencei, jo šā gadsimta pirmā desmitgade bija siltāka nekā pagājušā gadsimta 90. gadi, kas savukārt bija siltāki nekā 80. gadi un iepriekšējās desmitgades.

bijusi siltākā, kopš sāka apkopot informāciju par temperatūru

Energoresursi

90. gados saglabājās diezgan nemainīga ES atkarība no importētajiem energoresursiem, proti, aptuveni 45 % apmērā. Tomēr 2000.—2009. gadā enerģētiskā atkarība būtiski palielinājās, 2009. gadā sasniedzot 53,9 %.

ES importē vairāk nekā pusi energoresursu

ES ir nedaudz samazinājies energoresursu pieprasījums. Pēc pastāvīga kāpuma šā gadsimta sākumā, 2006.—2009. gadā tas samazinājās. Kopumā krītošo cietā kurināmā patēriņu kompensēja lielāka dabasgāzes un daļēji atjaunojamo energoresursu izmantošana.

Kopš 2000. gada ES ir nedaudz samazinājies energoresursu pieprasījums

Atjaunojamo energoresursu īpatsvars ES elektroenerģijas ražošanā ir palielinājies no 13,8 % 2000. gadā līdz 16,7 % 2008. gadā. Neraugoties uz kāpumu, ES visticamāk nerasniegs 2010. gada mērķi — 21 %. Turpretī atjaunojamo energoresursu īpatsvars transporta nozarē 2006.—2008. gadā strauji palielinājās līdz 3,5 % no transporta degvielas. Saglabājoties pašreizējam izaugsmes tempam, ES varētu sasniegt 2010. gadam nosprausto mērķi — 5,75 %. Tomēr, ņemot vērā to, ka dati attiecas tikai uz trim gadiem, šīs izredzes jāvērtē piesardzīgi.

Visticamāk ES nerasniegs mērķi par atjaunojamo energoresursu īpatsvaru elektroenerģijas ražošanā, taču tā varētu sasniegt mērķi par atjaunojamo energoresursu īpatsvaru transporta nozarē

Koģenerācijas (*CHP*; tajā apvienota izmantojamā siltuma un elektroenerģijas ražošana) attīstība ir bijusi pastāvīga, taču lēna, un tās īpatsvars bruto elektroenerģijas ražošanā 2009. gadā bija 11,4 %.

Mērens progress koģenerācijā

2000.—2009. gadā samazinājās ES tiešā energoresursu nodokļa likme. Faktiskā nodokļu sloga samazinājums neatbilst ES mērķim, proti, pārejai no nodokļa uzlikšanas darbaspēkam uz nodokļa uzlikšanu resursiem un energoresursu patēriņam kā politikas instrumentam, ar ko veicina vides mērķu sasniegšanu un palielina nodarbinātību.

Nenotiek pāreja no nodokļa uzlikšanas darbaspēkam uz nodokļa uzlikšanu energoresursiem

Ilgspējīgs transports

Kopumā pārmaiņas, kas notikušas kopš 2000. gada attiecībā uz ilgtspējīgu transportu, liecina par nelabvēlīgu ainu, tomēr ir vērojamas arī pozitīvas tendences. Tāpēc šajā izdevumā situācija atspoguļota pozitīvāk nekā iepriekšējā šā ziņojuma izdevumā; tas lielākoties izskaidrojams ar ekonomikas krīzes ietekmi, kas samazināja pieprasījumu pēc transporta un arī tā negatīvo ietekmi.

Energoresursu patēriņa un siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanās 2007.—2008. gadā ir ekonomikas krīzes sekas nevis pastāvīga ilgtermiņa virzība uz pilnīgu atsaisti. Pat ja bijis progress, atsaistot transportu un tā energoresursu patēriņu no ekonomikas attīstības, atsaiste ir bijusi tikai relatīva. Turklāt ne kravu pārvadājumu, ne pasažieru pārvadājumu jomā nenotika pāreja uz pārvadāšanas veidiem, kuri ir videi nekaitīgāki. Bija vērojams jaunu automobiļu radīto vidējo CO₂ emisiju un ceļu satiksmes negadījumos bojā gājušo skaita ievērojams samazinājums. Kopš 2000. gada straujākā tempā turpinās slāpekļa oksīdu emisiju un daļiņu samazināšanās.

9. tabula. Pārmaiņu novērtējums ilgtspējīga transporta tēmā (ES-27 valstis, no 2000. gada)

1. līmenis	2. līmenis	3. līmenis
 Energoresursu patēriņš transporta nozarē attiecībā pret IKP	 Kravu pārvadājumi pa transporta veidiem	 Kravu pārvadājumi attiecībā pret IKP (*) Pasažieru pārvadājumi attiecībā pret IKP Investīcijas transporta infrastruktūrā : Pasažieru transporta cenas
	 Pasažieru pārvadājumi pa transporta veidiem	Transporta ietekme
	 Transporta radītas siltumnīcefekta gāzu emisijas	 Jaunu vieglo automobiļu radītas vidējās CO ₂ emisijas uz vienu km (***) Transporta radītas slāpekļa oksīdu emisijas
	 Ceļu satiksmes negadījumos bojā gājušie (**)	 Transporta radītas daļiņu emisijas

(*) No 2004. gada.

(**) No 2001. gada.

(***) No 2007. gada.

Pamatrādītājs

Energoresursu patēriņš transporta nozarē kopš 2000. gada ir palielinājies lēnāk nekā ekonomikas izaugsme, tāpēc 2000.—2009. gadā attiecība starp energoresursu patēriņu un IKP samazinājās, norādot uz nelielu relatīvu transporta nozares energoresursu patēriņa atsaisti no ekonomikas attīstības. Tomēr šī saistība joprojām ir acīmredzama, jo energoresursu patēriņš saruka vienlaikus ar ekonomikas lejupslīdi 2008. gadā.

Transporta nozares energoresursu pieprasījums palielinājās nedaudz lēnāk par IKP izaugsmi

Transporta un mobilitāte

2000.—2009. gadā autotransporta īpatsvars iekšzemes kravu pārvadājumos ES palielinājās līdz 77,5 %, bet dzelzceļa un iekšzemes ūdensceļu transporta īpatsvars šajā periodā nedaudz samazinājās. Šīs pārmaiņas 2000.—2007. gadā notika līdz ar pārvadājumu kāpumu (tonnkilometros), un tikai 2008. gadā kravu pārvadājumi sāka samazināties atbilstoši mazākai ekonomikas izaugsmei ekonomiskās krīzes ietekmē. Kravu pārvadājumi turpināja samazināties arī 2009. gadā, un 2000.—2009. gadā notika pilnīga kravu pārvadājumu atsaiste no ekonomiskās izaugsmes.

Kravu pārvadājumos lielāks īpatsvars ir autotransportam

Pilnīga kravu pārvadājumu atsaiste no ekonomikas izaugsmes

Pasažieru pārvadājumu īpatsvars 2000.—2008. gadā saglabājās nemainīgs, lai gan bija vērojams neliels vieglo automobiļu un dzelzceļa transporta kāpums (2008. gadā attiecīgi 83,3 % un 7,3 %) uz neliela autobusu un tālsatiksmes autobusu satiksmes īpatsvara krituma rēķina. Pasažieru pārvadājumu apjoms ES mainījās līdzīgi kravas pārvadājumu apjomam, lai gan pasažieru pārvadājumu kritums 0,4 % apmērā 2008. gadā bija mērenāks nekā kravas pārvadājumu kritums (1,4 %). Pasažieru pārvadājumu apjoms šajā periodā pieauga mazāk nekā IKP, tāpēc bija vērojama relatīva pasažieru pārvadājumu apjoma atsaiste no IKP izaugsmes.

Relatīva pasažieru pārvadājumu atsaiste no IKP izaugsmes

Lai gan investīciju īpatsvars autoceļu un lidostu infrastruktūrā samazinājās no 66 % 2000. gadā līdz 59 % 2003. gadā, 2009. gadā tas atkal palielinājās līdz 68 %. Pretējs attīstības modelis bija vērojams attiecībā uz investīciju īpatsvaru dzelzceļā, iekšzemes ūdensceļu transportā un jūras ostās, jo šajā laika periodā investīcijas samazinājās no 34 % līdz 32 %.

Ceļu infrastruktūrai joprojām lielākais īpatsvars

2000.—2010. gadā dažādā apjomā ievērojami palielinājās pasažieru pārvadājumu pakalpojumu cenas autotransportā, dzelzceļa transportā un gaisa transportā. Lielākais cenas kāpums jeb vidēji par 4,2 % gadā tika reģistrēts autotransporta pasažieru pārvadājumu pakalpojumiem (piemēram, autobusu un tālsatiksmes autobusu pārvadājumos), tam sekoja dzelzceļa transporta pakalpojumi (4,0 %) un gaisa transporta pakalpojumi (2,8 %). Personisko transportlīdzekļu ekspluatācijas un iegādes izmaksas 2000.—2010. gadā vidēji palielinājās attiecīgi par 3,5 % un 0,6 %. Tāpēc relatīvi mazāk kāpa autotransporta (personiskie transportlīdzekļi) cenas un gaisa transporta cenas, turklāt gaisa transports bija transporta veids, kurā visstraujāk palielinājās energoresursu patēriņš un siltumnīcefekta gāzu emisijas.

*infrastrukturāras
investīcijās*

*Autotransporta un
dzelzceļa
transporta cenas
ir palielinājušās
straujāk nekā
gaisa transporta
cenas*

Transporta ietekme

Transporta radītās siltumnīcefekta gāzu emisijas ES 2000.—2009. gadā palielinājās lēnāk nekā 1990.—2000. gadā. Ekonomikas krīzes ietekmē samazinājās pieprasījums pēc transporta pakalpojumiem, tāpēc ievērojami saruka transporta radītās siltumnīcefekta gāzu emisijas 2008. gadā (-1,7 %) un 2009. gadā (-2,8 %).

*Transporta radīto
siltumnīcefekta
gāzu emisiju
kāpums ir
palēninājies*

Autotransportam ir lielākais īpatsvars kopējās transporta radītajās siltumnīcefekta gāzu emisijās, tāpēc vidējām jaunu vieglo automobiļu radītajām CO₂ emisiju pārmaiņām ir izšķiroša nozīme, samazinot kopējās transporta radītās siltumnīcefekta gāzu emisijas. Ir panākts progress, un 2007.—2009. gadā ES bija vērojams samazinājums vidēji par 4,2 % gadā, turklāt jaunu vieglo automobiļu emisijas 2009. gadā bija vidēji 145,7 g CO₂ uz km. Pašreizējie samazinājuma rādītāji šķiet pietiekami, lai sasniegtu 2015. gada mērķi — 130 g CO₂ uz km.

*Panākts progress,
samazinot vidējās
jaunu vieglo
automobiļu
radītās CO₂
emisijas*

Pretstatā pastāvīgi augošajām siltumnīcefekta gāzu emisijām kaitīgu gaisa piesārņotāju, piemēram, slāpekļa oksīdu (NO_x) un daļiņu (PM), emisijas kopš 1990. gada nepārtraukti saruka, pateicoties arvien stingrākām emisijas normām. Pašreizējais NO_x⁷ un daļiņu PM_{2,5}⁸ emisijas līmenis ir par vairāk nekā 30 % zemāks nekā 1990. gadā. No 2008. gada rādītāji liecina, ka procesu veicināja ekonomikas krīzes ietekmē krītošais pārvadājumu apjoms.

*Pastāvīgā gaisa
piesārņotāju
samazināšanās
paātrinājās
2008. gadā*

Pateicoties pasākumiem, kas bija paredzēti, lai samazinātu ceļu satiksmes negadījumos bojā gājušo skaitu, ES kopš 1991. gada ir izdevies samazināt bojā gājušo skaitu vairāk nekā uz pusi. 2007.—2009. gadā rezultāti ir bijuši īpaši labi; tas saistīts ar finansiālo nedrošību, ko radīja ekonomikas krīze. Tomēr tas nebija pietiekami, lai sasniegtu 2001.—2010. gada mērķi, proti, samazināt ceļu satiksmes negadījumos bojā gājušo skaitu par 50 %.

*Ceļu satiksmes
negadījumos bojā
gājušo skaitu
joprojām
samazinās*

Dabas resursi

Dabas resursu tēmas pārmaiņas kopš 2000. gada liecina gan par labvēlīgām, gan nelabvēlīgām tendencēm. No vienas puses, ir sasniegti labi rezultāti, veidojot aizsargājamās teritorijas, ir uzlabojusies ūdens kvalitāte un koksnes iegūšana mežos joprojām ir ilgtspējīga. Putnu izplatības un apdzīvotības indekss ir stabilizējies, tomēr tas liecina par ievērojami sliktāku situāciju nekā 1990. gadā un iepriekšējās desmitgadēs. No otras puses, jūras zivju resursi joprojām ir apdraudēti un apbūvētās zemes platības palielinās uz pusdabisko platību rēķina.

⁷ Slāpekļa oksīdi, slāpekļa (II) oksīds un slāpekļa dioksīds, ir skābes gāzes, kuras kaitē cilvēku veselībai un videi.

⁸ Smalkas daļiņas ar vidējo aerodinamisko diametru līdz 2,5 μm. Tās saista ar cilvēku asinsrites slimībām.

10. tabula. Pārmaiņu novērtējums dabas resursu tēmā (ES-27 valstis, no 2000. gada)

1. līmenis	2. līmenis	3. līmenis
 Putnu izplatības un apdzīvotības indekss (*)	 Aizsargājamās teritorijas (**)	Bioloģiskā daudzveidība
	: Ūdens ieguve	 Ūdens kvalitāte upēs (***)
 Zivju resursu saglabāšana	 Apbūvētās zemes platību kāpums (****)	Saldūdens resursi Jūras ekosistēmas : Zvejas jauda Zemes izmantošana Koksnes krāja un mežizstrāde

(*) ES agregāts, pamatojoties uz 19 dalībvalstu datiem.

(**) ES-25 valstis, no 2006. gada.

(***) Agregāts, pamatojoties uz 19 Eiropas valstu datiem.

(****) ES agregāts, pamatojoties uz 23 dalībvalstu datiem.

Pamatrādītāji

Pēc straujas lejupslīdes iepriekšējās desmitgadēs ES putnu izplatības un apdzīvotības indekss kopš 2000. gada ir sācis stabilizēties. Īpaši labi ir dažādās dzīvotnēs sastopamu putnu un meža putnu rādītāji. No otras puses, lauku putnu populācijas joprojām samazinās.

Kopējā tādu zivju nozveja, kuru resursi nesasniedz drošas bioloģiskās robežas, 2009. gadā veidoja gandrīz 24 %. Patlaban zivju nozveja visās kategorijās ievērojami pārsniedz ilgtspējīgu izmantošanas līmeni.

Putnu populācijas atkopjas, tomēr līmenis ir zemāks par iepriekšējo desmitgažu līmeni
Zivju nozveja joprojām pārsniedz ilgtspējīgu izmantošanas līmeni

Bioloģiskā daudzveidība

2010. gadā ES-25 valstīs dabas aizsardzībai paredzētās teritorijas veidoja 89 % no platības, kas tika uzskatīta par pietiekamu, lai nodrošinātu biotopus bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai. Arvien samazinās īstenošanas rādītāju atšķirības starp dalībvalstīm, kuras pievienojās agrāk, un dalībvalstīm, kuras nesen pievienojās ES, un 2010. gadā visu 27 dalībvalstu vidējā vērtība atbilda 98 %. Lai gan īstenošana ir gandrīz pabeigta aptvertās platības ziņā, jāpanāk progress izraudzīto teritoriju pārvaldībā un savienotībā.

Gandrīz pietiekami daudz aizsargāto teritoriju

Saldūdens resursi

Lielākoties valstīs, par kurām ir pieejami dati, virszemes ūdeņu ieguve ir stabilizējusies. Pazemes ūdeņu ieguves rādītāji dažās valstīs joprojām ir augstā vai neilgtspējīgā līmenī. Lielās rādītāju atšķirības valstīs var izskaidrot ar ģeoklimatisko raksturojumu, kā arī ar konkrētu ekonomikas nozaru, piemēram, tūrisma un lauksaimniecības, salīdzinošo nozīmi dažos Eiropas reģionos.

Saldūdens kvalitāte upēs uzlabojusies, un tā ieguve ir stabilizējusies

2000.—2008. gadā bioloģiski noārdāmās organiskās daļiņas un citi barības vielu piesārņotāji upēs Eiropā kopumā⁹ samazinājās, liecinot par nepārprotamu saldūdens kvalitātes uzlabošanos. Šīs pozitīvās tendences virzītājspēks ir direktīva par komunālajiem notekūdeņiem un ūdens pamatdirektīva.

⁹ Tas ir Eiropas rādītājs, kurā iekļauti gan ES dalībvalstu, gan citu Eiropas valstu dati.

Jūras ekosistēmas

ES-15 valstu zvejas flote, mērot pēc kuģu dzinēju kopējās jaudas, ir pastāvīgi samazinājusies, lai zvejas jaudu samērotu ar pieejamajiem krājumiem. Tomēr vienlaikus ir uzlabojusies tehnoloģija un zvejas efektivitāte, tāpēc kopējā zvejas jauda nav samazinājusies.

Lai gan samazinājusies zvejas flote, kopējā zvejas jauda nav sarukusi

Zemes izmantošana

2000.—2006. gadā turpinājās lauksaimniecības zemes un pusdabiskās zemes platību pārveide apbūvētās zemes teritorijās. Visstraujākā izaugsme bija raksturīga raktuvēm, izgāztuvēm un būvniecības platībām, kam seko transporta tīkli. Ekosistēmu fragmentācija saistībā ar plašām lineārām struktūrām apdraud bioloģisko daudzveidību.

Turpinās dabisko zemes platību apbūve

2000.—2010. gadā mežizstrāde nedaudz palielinājās, savukārt krāja būtiski samazinājās. Tas ievērojami palielināja mežu izmantošanas rādītāju (attiecība starp mežizstrādi un krāju). Tomēr koksnes ieguve joprojām ir ilgtspējīga.

Mežizstrāde joprojām ir ilgtspējīga

Globālās partnerattiecības

Kopaina, ko iegūst, aplūkojot globālo partnerattiecību tēmas rādītājus, ir diezgan pozitīva. Lielākā daļa rādītāju kopš 2000. gada liecina par labvēlīgu tendenci, īpaši tirdzniecības plūsmu, ilgtspējīgas attīstības finansēšanas un dabas resursu pārvaldības rādītāji. Tomēr ES nav vērojamas pozitīvas pārmaiņas attiecībā uz pamatrādītāju, kas mēra nacionālā kopienākuma daļu, ko tērē oficiālajai attīstības palīdzībai attīstības valstīs. Turklāt līdz ar globālo ekonomikas krīzi daudzu rādītāju attīstība 2007.—2009. gadā nebija apmierinoša.

11. tabula. Pārmaiņu novērtējums globālo partnerattiecību tēmā (ES-27 valstis, no 2000. gada)

1. līmenis	2. līmenis	3. līmenis
		Tirdzniecības globalizācija
	 Imports no attīstības valstīm	 Importa īpatsvars no vismazāk attīstītām valstīm Subsīdijas ES lauksaimniecībai
		Ilgspējīgas attīstības finansēšana
 Oficiālais attīstības atbalsts	 Finanšu resursi attīstības valstīm (*)	 Ārvalstu tiešo investīciju īpatsvars valstīs ar zemiem ienākumiem (**) Oficiālās attīstības atbalsta īpatsvars valstīs ar zemiem ienākumiem (*) Nesaisītās palīdzības īpatsvars (*) Palīdzība sociālajai infrastruktūrai un pakalpojumiem (*) : Palīdzība parādu atvieglināšanā
		Globāla resursu pārvaldība
	: CO ₂ emisijas uz vienu iedzīvotāju	 Palīdzība ūdensapgādē un sanitārijā (*)

(*) ES-15 valstis.

(**) ES DAC locekļi.

Pamatrādītājs

2005.—2010. gadā tikai nedaudz palielinājās nacionālā kopienākuma (NKI) daļa, *ES nerasniedz*

ko tērēja oficiālajai attīstības palīdzībai (OAP) attīstības valstīs. Tādējādi ES nesasniedza starpposma mērķi (0,56 % 2010. gadā). Tā arī nevirzās uz mērķi, kas paredz, ka 2015. gadā OAP tiks veltīti 0,7 % no NKI.

2010. gada OAP mērķi — 0,56 % no NKI

Tirdzniecības globalizācija

2000.—2010. gadā pastāvīgi palielinājās importa īpatsvars no attīstības valstīm. 2009. gadā šīs tendences attīstība globālās ekonomikas krīzes dēļ apstājās. Imports no vismazāk attīstītām valstīm auga atbilstoši ES mērķim palielināt šo valstu īpatsvaru importā, tomēr kopumā šie importa apjomi joprojām bija nelieli. Tās ES lauksaimniecības subsīdijas, kuras Pasaules tirdzniecības organizācija (PTO) klasificējusi kā tirdzniecību izkropļojošas, 2000.—2007. gadā samazinājās vairāk nekā par divām trešdaļām.

Imports no attīstības valstīm palielinājās

Ilgspējīgas attīstības finansēšana

Kopumā ES-15 valstīs 2009. gadā nodrošināja vairāk līdzekļu attīstības valstīm nekā 2000. gadā, atspoguļojot vispārēju tendenci naudas devēju vidū. Mērens progress ir panākts, palielinot mazu ienākumu valstu īpatsvaru ārvalstu tiešajās investīcijās (ĀTI) un attīstības atbalstā. Tomēr 2007.—2008. gadā plūsmas samazinājās globālās ekonomikas krīzes ietekmē. 2009. gadā vairākums rādītāju vēl nebija sasniedzis 2007. gada līmeni. 2009. gadā mazāk attīstības atbalsta nekā 2000. gadā veltīja parādu atvieglināšanai.

Kopumā ES-15 valstu finansējums attīstības atbalstam palielinājās, tomēr ekonomikas krīzei bija negatīva ietekme

Globāla resursu pārvaldība

Globālās resursu pārvaldības rādītāji liecināja par pozitīvām tendencēm. Atšķirība starp CO₂ emisijām uz vienu iedzīvotāju ES un attīstības valstīs ir samazinājusies, tomēr joprojām ir būtiska. Tas izskaidrojams ar to, ka CO₂ emisijas attīstības valstīs ir palielinājušās, savukārt ES tās ir sarukušas. 2000.—2009. gadā būtiski palielinājās palīdzība ūdensapgādē un sanitārijā.

Samazinās atšķirība starp CO₂ emisijām ES un attīstības valstīs

Labā pārvaldība

Kopš 2000. gada novērotās tendences labas pārvaldības jomā ir dažādas. Pozitīvas tendences bija vērojamas attiecībā uz pārkāpumu gadījumiem, kā arī e-pārvaldes pieejamību un izmantošanu. Turklāt ES tiesību aktu transponēšanas līmenis ir bijis lielāks nekā noteiktais mērķis. Tomēr bija vērojamas arī negatīvas tendences attiecībā uz vēlētāju aktivitāti valstu parlamenta vēlēšanās, kas kopumā samazinās. Turklāt vides un ienākuma nodokļa attiecības pārmaiņu tendences liecina, ka kopumā nav panākta pāreja uz lielāku vides nodokļu īpatsvaru kopējos nodokļu ieņēmumos.

12. tabula. Pārmaiņu novērtējums labas pārvaldības tēmā (ES-27 valstīs, no 2000. gada)

1. līmenis	2. līmenis	3. līmenis
	Politikas saskaņotība un efektivitāte	
 Pārkāpumu lietas (*)	:	 Iedzīvotāju uzticēšanās ES iestādēm ES tiesību aktu transponēšana (*)
	Atvērtība un līdzdalība	
 Vēlētāju aktivitāte		 E-pārvaldes pieejamība (*) E-pārvaldes izmantošana (**)
	Ekonomiskie instrumenti	
 Vides nodokļi salīdzinājumā ar ienākuma nodokļi		

(*) No 2007. gada.

(**) No 2005. gada.

Politikas saskaņotība un efektivitāte

2009. gadā puse ES iedzīvotāju atzina, ka tie uzticas Eiropas Parlamentam — tā ir viena no galvenajām ES iestādēm, kurai iedzīvotāji uzticas visvairāk. Mazāk iedzīvotāju norādīja, ka tie uzticas Eiropas Komisijai un ES Padomei.

Eiropas Parlaments ir viena no galvenajām ES iestādēm, kurai iedzīvotāji uzticas visvairāk

2007.—2009. gadā jaunu pārkāpumu lietu skaits ES samazinājās no 212 līdz 142. Galvenokārt tas notika tāpēc, ka samazinājās lietu skaits šādās divās politikas jomās: iekšējais tirgus un tieslietas un iekšlietas. Tomēr bija lielas atšķirības starp dažādām politikas jomām.

Jaunu pārkāpumu lietu skaits samazinājies, un ES tiesību aktu pārņemšanas līmenis pārsniedz mērķa līmeni

2001. gadā Eiropadome izvirzīja transponēšanas mērķi, proti, valstu iestādēm jāpārņem 98,5 % ES tiesību aktu. Lai gan 2009. gadā kopējais rādītājs bija nedaudz virs 98,5 % mērķa, vairākās nozarēs transponēšanas līmenis bija zemāks.

Atvērtība un līdzdalība

2000.—2010. gadā nedaudz samazinājās vēlētāju aktivitāte valstu parlamentu vēlēšanās ES kopumā. Kopumā valsts līmeņa vēlēšanās aktivitāte bija lielāka nekā ES Parlamenta vēlēšanās.

Neliels vēlētāju aktivitātes samazinājums valsts līmeņa vēlēšanās

ES ir plaša publisko pamatpakalpojumu elektroniska pieejamība (e-pārvalde), un kopš 2002. gada tā ir pakāpeniski uzlabojusies; 2005.—2010. gadā iedzīvotāji arvien vairāk izmantoja e-pārvaldi. Tomēr dalībvalstīs ir ievērojamas atšķirības.

E-pārvaldes pieejamība un izmantošana palielinās

Ekonomiskie instrumenti

2000.—2009. gadā ES notika pāreja no vides uz ienākuma nodokļa uzlikšanas. Tas neatbilst ES ilgtspējīgas attīstības stratēģijas mērķim pāriet no nodokļu uzlikšanas darbaspēkam uz nodokļu uzlikšanu resursu un enerģijas patēriņam un/vai piesārņojumam.

Samazinājusies vides un ienākuma nodokļu attiecība